

SER
MON
ESTR
PIOS
T. 2.

D. 2.

ORACION LATINA,

QUE EN LAS REALES EXEQVIAS,
QUE LA VNIVERSIDAD DE SALAMANCA CELEBRÓ
A LA INMORTAL MEMORIA

DE LA
SERENISSIMA SEÑORA
D^{ON}A MARIA LUISA

GABRIELA DE SABOYA,
ESPOSA DIGNISSIMA
DE LA C. S. R. MAGESTAD

DE
FELIPE QVINTO,

REY DE LAS ESPAÑAS,
EMPERADOR DE AMERICA, NUESTRO SEÑOR.
DIXO

EL SEÑOR DON LUIS GOMEZ DE PARADA,
Rector de dicha Vniversidad.

SIENDO COMISSARIOS

*Los Señores, P. M. Fr. Garcia de Pardiñas Uillar de Francos, de el
Real Orden de N. Señora de la Merced, Cathedratico en propiedad
de Logica Magna, Doct. Don Manuel Martinez de Carbajal,
Cathedratico de Volumen, Doct. D. Mathias Chafreón, Opositor a
las Cathedras de Canones, P. M. Fr. Eugenio Gallego, del Orden
de S. Benito, Cathedratico de Prima de Theologia de su Religion,
Doct. D. Pablo Gomez Carbajo, Cathedratico de Visperas de
Medicina, y el Maestro D. Martin Diaz Cubilano, Cathedratico
de Prima de Humanidad.*

DASE A LA ESTAMPA

De acuerdo de la Vniversidad, con los epitañios, geroglyphicos,
y poesias, que adornaron el Real tumulo.
EN LA IMPRENTA DE EUGENIO ANTONIO GARCIA.

ORATIO FUNEBRIS

Quam coram Academia Salmanticensis Patribus
habuit

D. Ludovicus Gomezius de Parada Mexicanus

Eiusdem Academiae Rector,

In obitu Serenissimae Principis

MARIAE LUDOVICAE

GABRIELAE EMMANUEL SABAUDAE

HISPANIARUM REGINAE.

I tanta mihi dicendi copia sup-
teret, Auditores amplissimi, vt
ab his lacrymis, quas & eximia
fidelitate, & amore immodico,
& bonorum quoque amissorum
cognitione adactos, quantum
excogitari possit impotenter, fun-
dere vos video, aut omnino pos-
sem avertere, aut quodammodo

saltem declinare; facerem non invitus, vt egregia eius
dotes quam plangitis, & quod consequitur aeternum
apud nos nomen, repositumque apud superos praem-
ium, vobiscum vosmet reputantes consolarentur: id
enim mos postulat, quem a maioribus quasi per manus
traditum accepimus. Verum cum video, non eo me
praditum aut ingenio, aut facundia esse, vt pro digni-

A

ta-

227
tate rem tantam tractare valeam ; maximè quidem ve-
reor, ne ieiuna inconcinnaque oratione nostra non illuf-
trentur eius virtutes , fed obfcurentur potius , aut ita
depingantur, vt longè minora omnia, aut leviora, quàm
re vera fint, vobis appareant. Inter hæc tamen duæ in
præfentia res me confortantur, & quòd à me adolefcen-
te , qui nunquam adhuc fuffectum hoc ampliffimum
contigerim , magnam illam dicendi vim non exigitis
opinor , & quòd vulgo testata cognitaque funt ea de
quibus dicturi modo fumus , vt eorum narratio parum
neceffaria, ac prope fupervacanea videri poffit. Quam-
obrem , tametsi in acerbiffimo hoc infligto Hispaniæ
vulnere, parum conveniat mihi hæc, quam fuffineo, per-
fona, facilè tamen patior , apud vos aliquid pro tenui-
tate mea dicendi oblatam effe occafionem : ea præfertim
de re, quam Orator alias multò copiofior , atque accu-
rator perfccturus fit. Cum verò tota orationis mea
ratio in eo pofita fit , vt inteftinus dolor, quem à præ-
maturo Sereniffimæ Mariæ Ludovicæ Gabriellæ Emma-
nuel Sabaudæ lectiffimæ Hispaniarum Reginæ obitu ac-
cepimus, & fuffinemus, quique totòs nos permeat , at-
que opprimit impotenter, fi non ratione aliqua obduc-
ta levare poffit , obiectarum faltem virtutum , rerum-
que geftarum gaudio forfan interquiefcere videatur: com-
modiffimum mihi vifum eft , fi nonnulla ex ijsdem de-
cerpam , quæ lacrymis veftris objiciam , quando omnia
percurrere, & infinitum , & meis humeris impar , & vo-
bis moleftum fore dubium nemini effe poffit. Primum
igitur de his verba faciam quæ ab incunabulis ipfis or-
tum duxere: deinde de his quæ ab adolefcentiâ , animo
tamen fudo , nullaque externa calamitate obruto prodie-
re: poftremò de his quæ per media infortunia , quibus
miferiffimum hoc tempus fcaturit , quafi eluctans animus
perfcctit. Hic enim ordo vifus eft , & commodior mihi,
& apertior vobis, & rei pofitæ congruentior.

Ac vt ab eius natali die univèrfa potius Hispa-
nia,

3

nia, ne dicam orbi, quam Augusta Taurinorum felicissimo, petamus initium. Is fuit decimus quintus Kalendaris Octobris anno ab assertione mundi millesimo sexcentesimo octogesimo octavo: ut quo tempore Hispania nostra potentissima protendebatur Monarchia, eodem prodiret in lucem, quæ & suo, & sobolis adiumento labefactatam deinceps assereret. Patres habuit Serenissimos Principes Victorem Amædæum Secundum, Sabaudia tunc Ducem, nunc Regem Trinacria, & Annam Aurelianensem Caroli Primi Angliæ Regis neptem, & item ex fratre Christianissimi Ludovici, Decimi Quarti numero, re verò Maximi Galliarum Regis: sororem habuit natu maiorem Ducis Burgundiæ coniugem, unde proles illa quadrima superest, quam Gallia sceptro Deus faxit incolumem precamur: fratres itidem duos natu minores, alium Sabaudia, post quaesitam videlicet Patri Siciliam, alium Augusta Ducem. Undecumque Regalem nacta sanguinem Cyprium, Siculum, Germanicum, Anglicum, Hispanicum, Francicum: ne si antiquiora velimus repetere, totum Christianum orbem non modico vestrum omnium incommodo peragrare videamur. Tanta verò in ea vna facilitatis, modestiæ, ingenij, castimoniæ, maturitatis, pietatis denique, ac religionis emerfit præmatura congeries, quantam nullibi forsitan historiarum, aut similem, aut parem reperire sit. Ut vel inde facile non ab humana quavis Regia stirpe, sed à vetustissimo illo Judæorum sceptro non defuturo, Davidis scilicet, virginisque simul, ac Dei genitricis Mariæ progenie sola prodire posse quis deprehenderit. Nec enim aliunde ortum existimo, ut in tam tenera ætate, in qua reliquis omnibus, & educari opus est, & corrigi: ea contra velut honestatis, ac virtutis insitæ specimen, atque exemplum cordatissimis omne genus viris insolito ad imitandum exemplo proponeretur. Equidem non video quonam pacto sub aspectum vestrum, qui ingenio parum valeo, tam multa, ac propemodum

4
infinita subijciam , nisi ad paucissima , quam possim ,
capita redegero. Et sane mihi videntur tria praesertim
commodissima. Indolis probitas , ingenij solertia , & ad
omne virtutum genus propensio.

De genio perliberali, atque egregio fatis super-
que suppetunt nobis exempla in mansuetudine , huma-
nitate, benevolentia, facilitate. Quid enim mirius Maria
Ludovica? Quid humanius? Quando ex his neminem,
quibuscum vitam oportebat traducere , non excepit co-
mitter , convenit suaviter , & miranda quadam lenitate
tractavit ; in eum modum , vt quantumvis fetidus alte-
rius morbus, sive diurnus, sive praesentaneus nauseam
provocaret, nihilo tamen magis a consuetudine, aut ne-
cessaria aut idonea , sit ausa vnquam expungere, neu
palam facere. O genium perliberalem , atque admira-
bilem! O nunquam fatis laudatam mansuetudinem! Quae
privatus homo, & quidem sordidus perferre non posset,
Serenissima foemina ingenuis in aula delicijs , assiduis
voluptatibus, oblectamentisque assueta, sustinere non du-
bitat. Nunquam passa est se ipsam praeponi, vel affectis
honorarijs , vel cubularijs , quoties aut detrimentum
etiam leve sibi possent metuere , aut iustum aliquod
commodum affectare. Cum in medio itinere subsisten-
dum esset in pago , vbi multiplicis contignationis do-
mus nulla esset , nec nisi cum periculo valetudinis, pos-
sent, vt moris est , sub eodem tecto, alio tamen cubi-
culo, cubare affecta, in vdo scilicet, quod vnum super-
erat , vestibulo; humanissimo hoc vno responso , & in-
commodum, & dubium sustulit: *Sedate*, inquit, *animum,*
nihil vos prohibet huc inferri cubitum, vbi enim me loc-
to commendo, somnum illico arripio, tanquam laetens
puellula, ac vt suavissima eius elocutione vtar: come vna
bambina di late. Ego quidem summam expertus sum er-
ga me , & Americanos mansuetudinem, atque humani-
tatem; nam cum primum cum popularibus meis , qui-
buscum adyeneram , in Mantuam novam pedem intuli,

ve-

vehemens nos cepit desiderium , vt fit potissimum in
ijs, qui ex remotissimis oris appellimus, & Reginam, &
Principes invisendi, quos debita simul honoris, atque
amoris significatione adiremus. Mirum fanè est quanta
erga nos benevolentia testificatio extiterit, ac velut in
animos nostros repente eruperit: nondum enim America
nomen exauditum est in aula, cum excepti illico huma-
nitissime, ad interius vsque conclave deducimur, nec
tantum vti assolet, & concupiveram, Regijs manibus
ora componere datum est, verum & tripudia, qua ad
eam pueritiae aetatem didicisse licuerat, iussit Principem
natu maiorem omnibus nobis coram exercere. Sed proh
Deus immortalis! Quam nihil gravatus, rogatusve, vt
evenire vulgo solet in pueris, sed inò libentissimus
prodierit! Quam compositus, placidus, atque accuratus
incesserit! Quam totos saltatorios orbis ad numeros fi-
dium aptaverit! Quam decorus decurrerit! Quam exi-
guis! Quam fractis! Quam parum se attollentibus, at-
que ad maiestatis rationem conformatis bellè gressibus
processerit! Quam ad amussim, ad chordæ sonitum, & ca-
put, & manus, & pedes, & totum corpus exegerit!
Profectò cum horum memini, præ gaudio, atque exul-
tatione, mei mihimet compos esse non videor: dubius
fanè quid cui præferam, an summam inde captam vo-
luptatem, an verò constantissimum mansuetudinis, at-
que amoris Regij signum exhibitum. Quid iam excogi-
tari potest humanius? Quid ad alliciendos longè etiam,
latèque distantium subditorum animos accommodatius?
Videte obsecro quonam studio, quanam affectione pro-
secuta vos fuerit in media Monarchia constitutos, quæ
remotissimos quosque ita dilexerit, acceperit, honesta-
verit.

Complura etiam sunt ad manum de miseratio-
ne, & clementia testimonia. Cum enim Caesar-Augusta
ad epulum Eucharisticum accessura esset primo die Pas-
chatis Spiritus Sancti, circumpes, cui rei denuncianda
cu-

6
cura demandata erat, aut oblivione, aut confidentia ferrius quam oportebat, post rem scilicet divinam factam, Sacramenti administrum eius rei admonuit; at Regina humanissima ita allocuta est dolentem: *Prævia in me- met ipsam inquisitio acta transacta est, indicum poculum pergratum accidet, & Deus æquè præsto erit mihi postera die, atque præsentis.* Cùm verò cognovisset Marchionem de la Rosa in incuriam circumpedis, carcere animadvertisse, hisce ad eum verbis rem totam composuit: *Rosa sete crudelle asai, cepi per così piccolo mancamento? Rosa plus equo sævis, ex tam minutulo peccato vincula?* Videas in primo responso humanitatem, religionem: in posteriore pietatem, clementiam, conspicua omnia. Cùm sacro adestet, & ex Regijs Celeribus examinatum quemdam esse inter excubandum animadvertisset è transfenna; confestim ad eum misit propiorem aqua instructum Hungarica, qua conspergeretur: nec priùs eam sollicitudinem exuere potuit, quam à defectione restitutum vidisset; sed charitati eximie maior religio accessit: itaque sacrum iterari iussit, perinde quasi non prodesset potius, quam officeret pijsissima illa mentis advocatio. Cum in profectioe ex Laletanis ad Celtiberos morbum contraxisset alumna honoraria; quò commodiùs ea veheretur, in suam ipsius lecticam Regiam inferri iussit, & Cæsar-Augustam vsque asportari: maximam inde voluptatem captans, quotiens Reginam eapropter appellari audiebat. Docilitatem autem tantam existimate, quantam neu videre, neu credere facile sit; nulla enim res est tam honesta, & constans, cuique apprimè se totam etiam dederit, cuiusmodi in administranda iustitia integritas, sacrorum frequentatio, & alia huiusmodi, in qua tamen semel de causa aliqua nova, aut excessu admonita, non animum confestim inflexerit, subiecerit lenissimum. Cum christianam pietatem non communi, vulgarique instituto, sed imò peculiari quodam studio, & crebriori, quam status ferret, Sacramen-

torum usu, atque inductione mentis complecti assueti esset; admonita est ab insigni illo animi ductore Patre Balthasare Rubio non oportere Reginam spectatissimam à coniugis consuetudine, vel in sanctissimis rebus recedere, in ea præsertim in qua ratio Regis prudentior, & rerum publicarum expeditioni congruentior esset: at illa facillimè suum egregium captum, proxt parvi face-re insueverat, ad eius nutum nulla animi violentia ac-comodavit. Itaque nullum ipsius factum reperire est, in quo summa facilitas, lenitudo, & prudentia non eluceant.

Iam verò peracuto atque solerti ingenio, quæ potest par oratio inveniri? Sine vllò nutricis, aut gra-vioris ætatis feminae adminiculo lusiones illas pueriles, atque animi oblectamenta, quibus ea solet atas tradu-ci, suoapte temperabat ingenio, atque ad honestatem, virtutemque dirigebat. Puppas ab ipsa infantia tan-quam quasdam idololatriæ imagines, comprusque, ac or-natùs cupiditatem docentes spernere: quodcumque vi-rorum commercium vel levissimum fugere; lubrica om-ne genus oblectamenta, & quidquid rectæ institutioni posset nonnihil officere, odio habere immortalis. Et qua-ætate nondum bonum à malo dijudicamus ceteri, ea quâdam velut naturam præeunte cognitione est admoni-ta, quàm in animos illa irrepant, quibuscum pueriles horas, oblectationesque traduximus: quàm diutissimè amor noster in eis perseveret, in quibus affectus ille primus alijs longè est pertinacior: quàm demum pleris-que vsuveniat, vt quæ à pueris assueverimus, hæc cre-brò inscijs, & imprudentibus excidant, interdum reluc-tantibus elabantur, & erumpant invitis: tantoque fre-quentius si sint mala, vt est eorum tenacior humanus animus. Mirum est, quàm præproperè percalluerit om-nia, vt fugeret vitia, sectaretur virtutes! Quàm probè intimos aliorum sensus, captusque introspexerit, quo magis suos in alienos deflecteret, & communem om-nium

nium benevolentiam captaret! Ex his sanè quæ in Monarchiæ huius rectione sæpenumero sibi demandata peregerit, de quibus nobis sermo habendus est, nihil non demonstrat. Inter alia ex infantia constat ad Eucharistiam accedendi licentiam, singulari admodum privilegio multò ante tempus assecutam esse, quòd videlicet longè alijs maturior, atque excellentior ratio, & multa cum ea ad res divinas inclinatio exorta esset.

Age ergo, & quali in virtutes propensione fuerit consideremus. Sub viro Sapientissimo Sebastiano Valfre Congregationis Oratorij Presbytero factis multum incubuit, & erigendo ad Deum, & excolendo in religione animo; ita tamen vt non tam institutioni optimæ, quam naturæ, atque ingenio videretur tribuendum: quandoquidem ab eius obitu constat plus multò deditam rebus divinis, atque ea devotione, ac amore in cognatam suam Sanctissimam Virginem perpetuò flagrasse, vt nullum sine stasis, distributisque commodè precibus, sacri auditione, officijque, quod aiunt, parvi lectione præterierit diem. Quod si in privata femina singulare admodum, & perrarum appareat, quidni in Regina vniversæ Monarchiæ negotiorum pondere implicata miremur? Et quidem eò commendabilius, quòd rarius in his præsertim temporibus, & profusiore sæculi licentia. Qui in adolescentia paulo incontinentiores, aut inconsultiores fuerunt, ætatis excusatione vulgo defendi solent, si postea ad frugem bonam se receperint, quasi adolescentiæ cupiditates, voluptates, levitates, aut facietate abieciisse, aut experiendo contempnissè videantur; nam quia lubricas habet plerasque vias adolescentia, in quibus insistere, aut ingredi sine aliquo casu vix potest: fit vt eius errata, nimiaque libertas veniam aliquam mereri credantur. Quanta igitur laude dignam putabimus eam, cuius non adolescentia modo, sed & ipsa exorients ratio in pueritia ab omni cupiditate, malitia, levitate, quàm maximè semper abhorruit?

Cu-

9

Cuius ad laudem cum labore , & studio directum iter fuit : in qua adhuc puella vires integras exseruerunt religio , & consilij maturitas , quæ raro admodum in ijs , qui confirmata , corroborataque ætate sunt reperiuntur. Nam hæc omnia sublimem quamdam , & planè heroicam indolem , atque naturam arguunt , quæ nulla unquam ratione corrumpi , aut à recto tramite diduci possit.

Quod secundò mihi propositum est , adolescentia tam multas partes complectitur , vt nisi eorum , quæ huc vsque dicta sunt , narratio , tanquam in radice perfectas redderet , incertum prorsus mihi esset , quasnam decerperem , aut vnde inciperem. Cùm verò pudicitiam , exploratam dubio procul Reginam in virtutibus fœminæ , sequantur inseparabiles , velut administræ , comitesque virtutes reliquæ omnes , modestia , moderatio , frugalitas , parsimonia , religionis cura , mansuetudo , domestica diligentia , & in Regina clementia , & iustitia : non abs re me facturum arbitror , si ad duplicem causam rem totam deduxero , vt eius progressum , & nostrum ex eo compendium perpendero. Et progressum quidem excogitare ferme maiorem non possumus , quandoquidem à iuuenilibus vitijs , quibus ea ætas vulgò constringi solet , alienissima , vitam planè degit senilem , continentem , gravem , pudicam , frugalem , & ab omni levitate , stultitiæque remotam. Maiorem sui , rerumque terrenarum despectum in alia vspiam non videris. Nunquam in consistendo , vt loquimur , genibus superimponendis pulvino vsa est , etiam prægnans , & partui matura : quoties aut oblivione , vt fit , aut incuria minus quàm oportebat liberaliter verbis tractata est à sacræ pœnitentiæ administro , mirum quantum sibi met ea propter congratulabatur , quòd scilicet Deo coram exueret Maiestatem. Quin & ab alio quovis , prout humana in vniversum despiciere assuetà erat , in ijs , quas crebras habuit , atque importunas , peregrinationibus , ægrè ferebat Regi-

B

nam

nam nuncupari, militis se non Principis vxorem ditans. Nullum vsquam verbum minus pudicum, gesticulatio indecora, incessus levis, amictus indecens, quæ passim in fœminis etiam honestissimis, aut natura, aut indulgentiæ sexus tribuuntur, licuit depræhendi. Imò verò contra in eum modum casti, & puri mores ex illa infantili consuetudine prima velut delineamenta duxerunt, vt mirum nemini esse debeat, si studia omnium, vel invita, tam præmaturè ad se traxerit, atque in tantam virtutum claritudinem, quantam ne intueri quidem sustinemus, evasserit.

Probè docta, quàm apud optimas quasque turpe sit otiosam desiderare fœminam, quàm periculosum præsertim solam cogitationibus quantumlibet honestis initio, & sanctis animum committere; quippe in quibus lubricus alioqui fœminæ cogitatus, nec vno loco facillè consistens, à rectis ad prava exiguo negotio delabatur: quotiens per publica, aut domestica negotia solæ esse licebat, primum omnium orare, legere, seque totam Deo tradere, & dedicare; quod verò reliquum erat lineo, aut serico operi intendere, nunc fuere, nunc acu pingere continenter, quatenus publicæ rei interventus aliquis non interpellaret opificium. O nunquam satis prædicatam Reginæ institutionem! O constantissimum pudicitia argumentum! O incomparabilem verecundiæ rationem! O indelebile Maiestatis omnium supremæ monumentum! Si quævis plebeia mulier lana, ac rela victum quæreret, honestum quidem nobis vulgò appareat, atque eò commendabilius, si partem aliquam gratiæ, qui supersint reddat parentibus, atque illis à quibus acceperit alimenta pro modulo suo reddere videatur; sin autem nobilis, honestius multò, quandoquidem nulla inopia adigente, ex optima hac solâ cogitatione in eo perseveret, ne scilicet dato desidiæ aditu per omnes, vt fit, sensus, ceu per fenestras quasdam regnum Sathanæ irrumpat, aut irrepat in animum: siquidem nihil feceris, si ab omni externa iniuria

ria lignum defendas, intus tamen teredine in otio exedatur. Quid verò iam de Regina nostra dicendum vobis in presentia videatur? Quanam quæso præconia sat apparent accommoda honestati eius commendanda? Quanam diligentia? Quanam frugalitati? Quanam denique animi moderationi, quam vulgò humilitatem appellamus? Quæ & inopia populares, & fortunarum discrimine nobiles, & publicarum rerum pondere ceteras ab omni memoria Principes latè superaverit? Demetriadem, Tanaquil, Lucretiam, Penelopem iure merito celebrabat antiquitas, quòd lanificium (nec enim referre puto lana, an linum fuerit) honestissimæ fœminæ exercitamentum tractaverint, non aspernata colum tenere, ponere in gremio calathum, rotare fusum, stamina pollice ducere, neta in alveolis vertere, in globum colligere, torquere subteginina, texenda componere, contexere, consuere: argumentum videlicet hæc omnia pudicæ, & prudentis fœminæ arbitrati. Verùm humana isthæc nihil reputavit Maria Ludovica, probè sibi conscia hæc, & plura id genus alia, simpliciora illa nostris sæcula tulisse, in quibus & abundabat otium Principibus, & res præterea ad eam, quæ modò est profusio, atque elegantia nondum pervenerant. Itaque vnam sibi cognatam suam Angelorum Regiam, accuratissimè ea in re sectandam proposuit, quæ in stemmate quatuordecim Reges, tot Iudices Israelis computans, & quod omnem prætergreditur humanum captum, conscia cœlestis partus, & Dei ipsius genitrix, æquabilem, vt nihil supra, gessit animum, non dedignata viro fabro ministrare, consanguineam invisere, eique gravidæ adistere, ac famulari.

Nostra verò commoda ex iustitia probè administrata, profusa clementia, divini cultus augendi studio, nec non liberorum educatione continentur. Hæc autem satis liquere vobis reor, quibuscum acta sunt: quapropter multus non ero in eis persequendis. Quis enim vestrum, si de reddendo dum rerum potita est iure, sermo

habeatur, locuples non fit testis rectè distributorum munerum, iudicatarum legibus non pretio rerum, omneque genus iurisdictionis exercitæ sine iniuria? Quoties enim vel modicum in obscuris, aut dubijs sibi diffidebat, prout animo erat frequens moderatissimo, apprimè id curabat, ut integerrimos, & solertissimos adhiberet viros. Et sanè si ratione simplici uti velimus: quis rogo vestrum plus exigit prudens à pudibunda fœmina, recens nupta, adolescenti, parum aut nihil adhuc experta, amplissimoque simul atque arduo præposita moderamini, quàm ut sedulò curet consultos, atque integros viros, rebus ijs præfici, quibus ipsa præesse non possit? Præfertim cum in Principibus etiam instructissimis, & cordatissimis id iam moris invaluerit, exigente scilicet natura rerum, negotiorum multitudine, perplexitate, frequentia, ut suæ quæque rei consilia præficiantur, quibus nemo mortalium satis esset solus. Unde non est expetere, aut accipere maius à Deo bonum, quam Regem, & Reginam miti ingenio præditos, totosque in æquitatem, legesque observandas intentos. Divini verò cultus augendi, extollendique curam, & prolixam in subditos clementiam, tales existimate, quales illam in Deum propensionem, atque in nos mansuetudinem, quas initio vobis proposui, necesse sit consequi. Sed ut ne multo exemplorum aggere, ad ea præfertim, quæ probè alioquin nostis, confirmanda, teretes, atque exploratas vestrum aures videar obtundere: illud vnum, cuius in præsentia memini, quodque & augendæ religionis curam ostendit, & summam præterea clementiam vobis commonstrat, exhibebo. Cum Hebdomadis sanctæ feria septima anni millesimi septingentesimi tertij Petrus Portocarrero Patriarcha Sacrosanctum Crucis lignum post Regem, & Optimates soli Reginæ, prout moris ad illum diem fuerat, obtulisset adorandum; mundo præfectis, cæterisque honorarijs fœminis, quæ ad rem Divinam vnà aderant offerri iussit, & Præsulem vstatis formulis nonnihil insistentem, pijsimo, eodemque constanti dicto compe-

cuit.

euit. Nonne & pro his sacrosanctus Christi sanguis ef-
 fusus est? Vnde idem deinceps quotannis usurpatum est.
 Liberorum etiam, & Principum educationem, ex ea,
 quam nuper proposui, domestica diligentia conjicite.
 Quonam enim, quæso, pacto liberos instituerit, atque
 educaverit, quæ tantam, quantam vobis proposui, fami-
 liari rei, & domesticæ navaverit operam? Quantam item
 publicæ rei, vestrumque omnium curam gesserit, quæ
 tantam privatæ rationem habuerit? Quantam denique
 Divinæ operam dederit, in quam primaria inclinatione
 propendit, quæ tantam in humanis, quantumlibet ho-
 nestis, collocaverit? Illud summam referam nunquam ad
 aliam faciliores aditus privatorum, summam ei fuisse in
 rebus vel modicis distribuendis, dicendoque iure æquita-
 tem, sedulitatem; in Philippum amorem, fidem; in nos
 affectionem, clementiam; in liberos curam, & diligen-
 tiam: *Cuius præcipua laus*, vt appositè cum Tacito de
 Cornelia Graccorum, Aurelia Cæsaris, atque Accia Au-
 gusti matre loquamur, *tueri domum, & inservire libe-*
ris. Domus autem verbo Monarchia, liberorum subditi
 in bono quoque Principe continentur.

Satis iam multa verba fecisse arbitror, & de
 aditu infantili, & de progressu iuvenili ad omne genus
 gloriæ. Restat vt de animo assidua temporum calami-
 tate, nec non privatis ærumnis probato, quæ optimum,
 maximumque ad laudem iter perfecit, dicendum esse vi-
 deatur. Et quidem hac tempestate, qua totam nostri cau-
 sa Europam, & exteris, & intestinis bellis vexavit Do-
 minus, cuius bona nos pars, & externa vi, & internis
 dissidijs conflagentes maxima omnium Dei flagra, at-
 que ea atrocissima, patribus, & avis nostris nova, atque
 inaudita passus sumus: nulla profectò aptior dici, aut ex-
 cogitari vnquam potuit, in qua Regiæ nostræ patien-
 tia, fortitudo, & constantia durius ad examen produci
 pos-

posset. Ecquando enim per hos terdecim ab eius con-
 nubio, & refectione annos Europa à bello cessavit? Quod
 genus improbitatis, inhumanitatis, sævitæ est prætermis-
 sum? Mitius pugnaſſet homo cum fera, quam cum ho-
 mine, & quidem fratre suo, quando fratres omnes effi-
 cit communis parens Christus, & per eius sanguinem
 innovatio creatura. Uidit nostra ætas vltima crudelita-
 tis exempla, incendia vrbium, populationes agrorum,
 vastitatem regionum, fontes veneno infectos, trucidato-
 tos pueros, corruptas virgines, tortos inhumanissimè ho-
 mines, omiſſam imò verò irrisam verecundiam, & des-
 pectum sacrorum, sexus, ætatis, valetudinis: omnia pro-
 miscuè vexata, compilata, rapta, violata, cæssa. Et, quod
 superat indignitatem omnem, ab his, qui dum illa pa-
 trarent, Christum & implorabant ipsi, & implorari ab
 ijs qui patiebantur audiebant. Incredibile est quàm hæc
 transfixerint pectus Gabrielæ! Quàm subditorum clades,
 prout eos deperibat, doluerit! Quàm crebrò ad Dei Op-
 timi Maximi, eiusque matris opem pro pace impetranda
 confugerit! Quàm pro viribus, & humana, & Divina
 omnia remedia adhiberi curaverit! Profectò communis
 mater, quæ nos omnes edidisset in lucem, nullo vsquam
 maiore, aut studio, aut officio, aut subsidio presequere-
 tur. Inter hæc omnia ea fuit animi, vt vos non præterit,
 magnitudine prædita, vt quoties è republica fuerit, aut
 privatis oblectamentis, aut aula Regia, aut consuetudine
 coniugali privari, vltro ipsa viri amantissimi absentiam
 ornaverit, & in exilium constanti, atque infracto ani-
 mo præiverit; maiorem simul, & potiozem eo facto His-
 panorum partem in tam turbida, & dubia eventuum
 alea secum adducens: & pulcherrimo sui exemplo, &
 exultantis desideratissima sobolis illicio, libentissimos
 quosque ad imitationem compulsos. Nec dum hic con-
 titit, sed quas pecunias, quæ dona, in ea rerum con-
 versione, ac perturbatione publica minutatim vndecum-
 que colligere, ne dicam corrogare dabatur, omnia con-
 fel-

festim ad amantissimum virum transfinitebat, quo publi-
ca quam posset rei subveniret: vt vel inde conicias Re-
ginam praestantissimam, consultissimam, atque in com-
mune, bonum effulsissimam.

Quanta tamen in adversis patientia, in prosperis
moderatione, in omnibus æquanimitate polluerit, non
est verbis facile complecti. In morbis quotquot habuit,
molestijs, partibus, cæterisque id genus incommodis, quæ
humanam naturam sequi necesse est, eo vigit animo,
cuius nulla vnquam immutatio reperta sit. Verùm quod
claudit integerrimæ vitæ curriculum, totiusque nostræ
consolationis agmen, is est postremus casus, per quem
Deo potius vindicatam, quam nobis ereptam conspici-
mus. Quis enim ex vobis non miretur in iustiniendis æquo
animo ærumnis patientiam? In serenitate atque exulta-
tione animi magnitudinem? In eorum qui aderant ani-
mis confirmandis constantiam? In Eucharistico epulo
impotenter desiderando pietatem? In eodem iterum, ac
tertium suscipiendo charitatem? In corporis procurandi
contemptione, omniumque hamanarum rerum despicien-
tia fidem? In posthabendo iusculi ab elixa gallina pocil-
lo, quo, ferme exanimis, summoperè indigebat, fortitu-
dinem? In cœlestium, divinarumque rerum repetita, at-
que expetita commemoratione sanctimoniam? In pissi-
ma demum inter orandum defectione animæ beatitudi-
nem? Quam vitam, exiguis tamen regionibus circumscrip-
tam, tam omnes arètè complectimur, ita diligimus, imò
ardentissimè, ac vnice amamus, vt nihil existimemus
horribilius, quàm vel mentionem vllam de amittenda
fieri, non video quonam pacto Regina incomparabilis
inter medias etiam aulæ delicias, nihil reputaverit: nisi
assueta sui meminisse, terrena despicerè, ad Dei Omni-
potentis spem vnã confugere, atque in eo se totam
collocare, etiam cum de salute, capite, fortunis agere-
tur, æterna fibimet præmia dispiciens imminetia, con-
gratulata sit.

Verùm iam videor, Patres Conscripti, his ipsis,
quæ

quæ à me huc vsquæ dicta coacta sunt, iure merito con-
 veniri. Quid enim aliud sibi velle videri possit hæc tot
 gestorum moles, virtutum congeries, collatorumque in
 nos beneficiorum cumulus? Nihil, vt, quam beneficentissi-
 miam sensimus, ægrè amittamus, iure desideremus, con-
 tinenter lugeamus: *Fleri enim, ait Plato, mortuum iube-
 re, sicut & vetare absurdum est.* Ecquid igitur potest
 vsquam gentium impedire eas lacrymas, quas bonorum,
 & quidem ingentium, amissorum causa vel ab invitis ex-
 trahit? Quis amore deperditos Hispanorum animos à
 comploratione prohibere sit satis? Cui tandem vel de-
 mentissimo in mentem veniat, vulnus hoc præmaturum,
 inopinatum, acerbissimum, quando nostrum nihil tale
 cogitantium penitissima transfixit pectora, æquo posse
 nos animo perferre ac pati? Nisi aut barbarie feras, aut
 immanitate tigres, aut duritie vincamus adamantas. Et
 nos equidem effulsis in eam sollicitudinem habenis oport-
 teret, fateor, in præsentia concedere, si Ethnicorum mo-
 re sola humana ratione niteremur, ita exedens nos an-
 gor cognitionem omnem obducit, atque impedit. Ve-
 rum cum video non hic consistere christianos debere, sed
 inò viatorum more voluntati divinæ dicto audientes ad
 eius solam aternam beatitudinem respicere; cum mente
 repeto consultissimè nobis à Deo factum, & superflite
 sobole, qua tantoperè huc vsque indigebamus, & pace
 itidem in tota propemodum Europa stabilita; cum tan-
 dem adverto animum ad absolutissimum simul, & pul-
 cherrimum illum muliebrium virtutum mundum, tam
 probè à Deo ipso in Regina nostra compositum, ac fa-
 brefactum, atque in extremum mirificè halitum perduc-
 tum: mirari satis non possum quàm inconsideratè luc-
 tum, quem primus naturæ impulsus ratione inconsulta
 promovet, producere non vereamur: vt quæ melius con-
 sultum nobis à Deo sit, eà in ipsum, quasi succensentes,
 profulsis efferamur querimonijs. Etenim quemadmodum
 sapiens pater filio puero lusionibus dedito, & propterea
 lu-

studium litterarium fugitanti, ne vana illa occupatio-
ne, & cura infrugifera à potioribus abstrahatur, fran-
git nonnunquam bacillos, spargit nuculas, adimit
strigmenta, projicit pilas, & alia quibus ad luden-
dum ætas illa capi consuevit. Ita Deus Optimus
Maximus lusus hos nostros fortunarum, necessitudi-
num, sanguinis, corporis, valetudinis, gloriæ, pu-
blicæ rei, non minus quidem, quàm pueriles illos,
sapenumerò vanos, & ineptos, vel diminuit, vel
prorsum tollit, quò facilius nos reducat ad vnum
illud verbum, quo vnice indigemus, quod cælum,
ac terram stabilivit, quodque Reges, ac Prophetæ
per multa sæcula desiderarunt.

Quapropter vos oro, atque obsecro, vt in
communi, atque effrænata hac acerbitate doloris, ve-
litis remittere, quantum in vobis sit, & planctum,
& lacrymas. Et qua cæteros longè cognitione rerum
antecellitis, eà ipsa tota, cœlestium præstantiæ gnari,
ad rem præsentem vtimini. Nolite iam fortuna-
torem factam Reginam, prout par est credere, de-
siderare. Perpendite quæso, quàm pulcherrimo ad
vitam ingressu, religiosissimo per adolescentiam pro-
gressu, atque absolutissima ad obitum vsque per la-
bores constantia multò beatiorem, nec defuturam
apud superos coronam sibi quæsiuerit. Intuemini, si
placet, amantissimum Regem nostrum, eiusque con-
iugem Philippum penitissimo omnium vulnere trans-
fixum! Versate diu, quàm & ipsius, & liberorum
corda fatali coniugis, ac matris discessu laniata, di-
repta, trucidata sint! Et quidem quæ nulla vnquam
ratio, nulla vis temporis, aut restituere, aut opitu-
lari, aut opem vel modicam afferre sit fatis! Videte
quàm ad vnum Deum in tam immani malorum ag-
gere religiosissimus Princeps supplex confugerit! Et
vos exemplum eius pulcherrimum, quem in omni-
bus imitari condecet, in hoc vno deserere non ve-

C

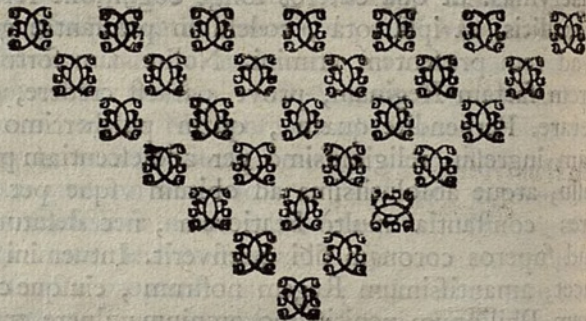
rea-

reamini? Agite iam per Deum immortalem, & quas virtutes, quæ gesta vtriusque Principis Philippi, & Mariæ animis planè effingere non sustinetis, sectari saltèm conamini: quo magis in hac mortalitatis valle, quasi currentibus (vt est in proverbio) micantiorum deinceps lampadem possimus tradere, humanarumque rerum imbecillitatem edocti ad vnum Deum, eiusque beatitudinem respicere sempiternam.

* * *

D I X I.

EPITAPHIOS,

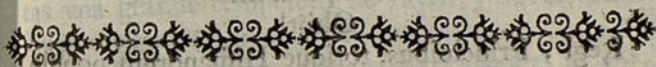
GEROGLYPHICOS, Y POESIAS

Con que la Vniverſidad de Salamanca
Adornò el tumulo, que erigió en ſu Capilla
Para las Reales Exequias

DE LA REYNA NUESTRA SEÑORA

DOÑA MARIA LVISA

GABRIELA EMANUEL DE SABOYA.

Adorno de el primer cuerpo, ò basa.

*En el antepecho, ò parte Septentrional este Epitaphio
en medio de los dos Geroglyphicos,
que se le figuen.*

D. O. M.

Heus , te quaeso viator , huc accede,
Qui lugeas potius , quam legas.

Inſiſte

Donec colluſtres euerem.

Hesperius mirum! Phosphorus, oriens occidit Hesperus;

Pulcherrimus, si quis vsquam, flos

Marcuit tenerrimus:

C 2

Sci-

Scilicet

Patriæ, Principis, Parentum, Prolis
Fallax de more spem fefellit fatum.

Prodiit

Ex immortalis Davidis scepro

Mortalis eheu!

Hispaniarum Regina

MARIA LVDOVICA

GABRIELA EMMANVEL

Duce Sabauda, Rege Cyprio, Siculo prognata:

Religione, pietate in Deum, fide in Regem,

Curâ in liberos, clementiâ in omnes

Incomparabili.

Obijt!

Regi, Principibus, totique Hispanorum populo

Dolore inflicto,

Desiderio relicto maximo

Coniugis delictum, liberorum solatium,

Regni decus, Orbis gloria.

Iam, si sapias, viator

Noli inquietare, noli vrgere lacrymis

Laude, nomine, desiderio, gloria perennem;

Quandoquidem

Factis, non scriptis, heredibus,

Quater enixa, superest triplex.

Et quod omnium potissimum:

Non obiit,

Esse inter mortales desijt.

SALMANTICENSIS ACADEMIA.

Idibus Aprilibus an. MDCCXIV.

P. P. P.

Gr.

Geroglyphico I.

Pintose vna Pyra encendida, y sobre las llamas vna Corona Real de oro muy resplandeciente, y por lemma: *Tanquam aurum in fornace.* Sap. 5. V. 6. Y abaxo este distico.

Omnia flamma vorax, cum vel durissima perdat:

Hæc tamen à flamma est reddita limpidior.

Con el mesmo activo ardor

De esse elemento voraz,

Quedò acrisolada mas.

Geroglyphico II.

El Olympo descollando sobre las nubes, y desde estas vna grande tempestad de rayos, y lluvia. Lemma: *Tutam me copia fecit.* Ovid. metam.

Turbine turbatis animis lacrymatur; at ille

Ridens seposito despicit ima metu.

A todos nos affigiò:

Pero allà à la extremidad,

No llegò la tempestad.

Epitaphio, y Geroglyphicos de la parte posterior,
ò Meridional.

D. O. M.

Princeps Iberiæ omnium lectissima
MARIA nulli fœminarum laudibus;
Aut oris, aut pudoris impar fœmina
Hoc in sepulcro pulvis exilis iacet:
Trux Aquilo pepulit huc iuventæ à floribus;

Ceu

Ceu Cypria teneras manus aculeis
 Deæ pupugerit ad necem, ceu squalidus
 Pluto reputatam rapuerit Proserpinam,
 Quam Sicula frustra mater exquirat Ceres.
 Ah quale sæclis invidendum posteris,
 Avara Parca sustulit terris decus!
 Vbi forma nunc, astrisque paria lumina,
 In queis posita fuere vita coniugis,
 Et liberorum, & omnium solatium?
 Evanuere ceu rosa, quas Delius
 Oriens puellas, occidens anus videt.
 Ecquisne prudens tam fugacem corporum
 Susplicere possit iure pulchritudinem?
 Aut debilem mortalium potentiam?

Geroglyphico I.

El lleno de la Luna: esto es el globo terraqueo en medio, la Luna llena arriba, y el Sol abaxo. Lemma: *Scilicet aduersis probitas exercita rebus.* Ovid.

*Quò magis abscedens secernor ab orbe mariti,
 Hòc magis expanso lumine plena feror.*

El Cielo que de mi Esposo
 Tan lexos me colocò
 De mejor luz me llenò.

II.

Vna Aguila remontandose àzia el Cielo fobre las nubes, y tres polluelos en vn nido llorando su ausencia. Lemma: *Natura hoc præstat.* Senec. 4. de benef.

*Plangite ne pulli matrem, quasi liquerit orbos:
 Hand struit illa fugam, summa suopte petit.*

Bien que evitar esta ausencia

Quisiera mi corazon:

No me dexa mi passion.

Epi-

Epigramma, y Geroglyphicos de el lado Oriental.

Quid querimur mortem? Quid veste incedimus atra?
 Quid bustum erigimus? Re puto desipimus.
 Sunt bona sub noxæ specie. Quis crederet? Illi
 Mors requies, nobis non bene pensa dolor.

Geroglyphico I.

Tres montes chicos, y otro en medio muy alto, y
 abierta su cumbre de vna centella. Lemma: *Stimulos dedit amula virtus.* Lucan.

Postpositis reliquis mons celsior excipit ictum:

Scilicet ille plagas occupat æthereas.

Como los otros son chicos,

Y tan elevado yo:

A mi solo me llegò.

II.

Vn jardin lleno de flores, y vna mano entre las
 nubes, llevandose vna rosa la mejor de todas. Lemma:
Dijs placet. Plaut. in amph.

Quem manus abstulerit Domini, ne quere viator:

Haud potuere Deo non meliora legi.

Quando la mano de Dios

Se ha llevado aquesta flor,

No ha escogido la peor.

Epigramma, y Geroglyphicos de el lado Occidental.

Si virtus, si forma, boni si denique mores

Ius in fata habeant, viva MARIA foret.

Ast exul terris nobiscum fœmina degens,

Reddita iure lari, venerat vnde, suo est.

Ge-

Geroglyphico I.

Vn amaranto cortado, dexandole tres ramitas floridas entre varias flores intactas, y sobre vn sepulcro su flor principal. Lemma: *Nomenque erit indelebile nostrum.* Ovid. in fin. metam.

*Cur prius in viridem grassata est mors amarantibus?
Quòd peritura tenet, non peritura petit.*

Solo ha cubierto el sepulcro
La que merece la gloria
De eternizar su memoria.

II.

Vna Isla, y en ella vn rosal lleno de rosas blancas, y entre las nubes vna mano algo ensangrentada, con vna rosa encarnada, mayor que las otras. Lemma: *Maior decepta fama est, & gloria dextra.* Mart. i. epigr.

*Vellere nixa rosam suffudit sanguine. Cypris:
Pulchrior illa tamen facta cruore novo est.*

Quedò de sangre cubierta
Por competir con la Diosa:
Pero quedò mas hermosa.

Adorno de el segundo, y principal cuerpo.

Epigramma, y Geroglyphicos de la parte anterior.

Hic GABRIELA iacet centum fata sanguine Regum,
Quàcum Maiestas Italà prisca iacet.
Si, quæ lustrabat radijs regalibus orbem,
Occidit huic, aliò nunc agit orbe diem.

Geroglyphico I.

Vna vara de Jesse muy florida, elevada, y resplandeciente, y al pie de ella tres renuevos. Lemma: *Virtutem promovet insitam.* Horat. 4. carm. 4.

*Germina dum floret, ductamque per aethera virgam
Desine mirari: stirps dare munda potest.*

Tanto pimpollo aun en flor;
Tan pronta, y crecida altura
Vienen de raiz muy pura.

II.

Vna llama que dexa tres asquas sobre vna ara, subiendose àzia la region de el fuego. Lemma: *Mori optat.* Homer. Odiss. 1.

*Quòd prunas linquam, si qua est, est culpa parentum;
Qui pronam in patrios me genuere focos.*

Si ay culpa en dexar el fuelo,
No la puedo tener yo:
Tuvola quien me engendrò.

Epigramma, y Geroglyphicos de la parte posterior.

Itala terra dedit, rapuitque Hispana, tenet nunc
Urna hæc: instabilis stat sua cuique domus.

Geroglyphico I.

El Olympo que esconde su cumbre entre las nubes:
Lemma: *Caput inter nubila condit.* Virg. 4. Æneid.

D

Abf.

*Abscissum nobis ne crede cacumen Olympi:
Exserat ut molem nostra parum regio est.*

Parece falta la cumbre:
Y es que su dilatacion
No cabe en esta region.

II.

El Sol , y en vna sala tres espejos tendidos en el suelo, que reciban sus rayos por otras tantas ventanas, para que, despedidos ázia el lienço contrario, se vean en el tres Soles. Lemma: *Uim temperatam Dij quoque provehunt in maius.* Horat. 3. carm. 4.

*Qui ferit infractis radijs Sol lumina: gratus
Luce: repercussa visitur ex speculis.*

La luz que no ay quien resista,
Con estar de aqui tan lexos:
Se ve mejor por reflexos.

Epigramma, y Geroglyphicos de el lado Oriental.

*Sceptra, genus, virtus, soboles, nil profuit atas
Vivida: sic eheu! res pereunt hominum.*

Geroglyphico I.

Vna Aguila en el Cielo mirando ázia la tierra.
Lemma: *naga εἰσι καὶ ἡμῶν: Adsumt & nobis.* Homer. 3. Iliad.

*Clarius ima videt, quò celsior est Jovis ales:
Ergo dedit nobis, abstulit athra nihil.*

Quam

Quánto puede suceder
En la region inferior
De el Cielo se vê mejor.

II.

Una aguja de navegar buelta ázia el Norte. Lemma:
Ad locum suum revertitur. Eccles. 1. 5.

*Hanc magnetis acum caelestia vergere ad astra
Ne mirare; locum querit origineum.*

No estrañeis su movimiento,
Que, quando se buelve al Cielo,
Buelve à su nativo fuelo.

Epigramma, y Geroglyphicos de el lado Occidental.

Omnibus vt profis, Dominum timeasque, colasque;
Hanc sequere, & perages; continet omne typus.

Geroglyphico I.

Vn manzano à la orilla de el mar cortado, y en èl
tres manzanas muy hermosas vna mayor que otra,
y sobre el mar vna Estrella. Lemma: *Nunquam me-
liore potentia.* Ovid. 2. de ponto 3.

*Dissecuere quidem teneram fata inuida Pomum:
Pignora salva tamen Stella propinqua dedit.*

A despecho de la Parca
Se debe esta fruta bella
Al influxo de essa Estrella;

El Sol eclipsado enteramente, dà luz à tres Estrellas
que estèn àzia el Oriente vna mayor que otra.
Lemma: *Mens immota manet.* Virg. 4. Æneid.

*Quos prohibet terris radios, hos explicat astris:
Non aliàs poterant hæc aperire iubar.*

Para que luzir pudiesse
Todo esse signo Español,
Se huvo de eclípsar el Sol.

*Subscripciones de las Estatuas de las quatro
partes de el mundo, puestas à las quatro
esquinas de el segundo cuerpo de
el tumulo.*

EUROPA.

*Bella quidem patior, cladesque Europa cruentas;
Præ tamen hoc obitu, cætera nil dolui.*

ASIA.

*Turcas, Tartariam, Persas, maria Indica, Sinas
Constat ad hanc Dominæ contremuisse necem.*

AFRICA.

*Substituam lacrymis opus est, ait Africa, Memphis
Quod præstare fatis marmora non poterunt.*

AME.

29
AMERICA.

Quâ mare, quâ terras diffundor America: busto
Non fatis est terræ, non maris est lacrymis.

Sobre la puerta de la Capilla.

Tractus temporum
in Augusta.

Prisca habuit votum: Præsentia tempora plausus:
Me exceptura dolor: Secula sola feges.

Traduccion.

De mi la passada edad
Tuvo la ansia: Esta el loor:
La venidera el dolor:
El fruto la eternidad.

Algunas de las muchas poesias, que adornaron
el patio de Escuelas mayores.

Monocolon Iambicum.

Viator heus, quamvis celer pertranseas:
Hic te tamen lapis rogat, digneris vt
Perlegere quod scriptum est. Sub isto marmore
Iacet sepulta MARIA Princeps optima
Hispaniæ. OSSIBVS hæc: Aveto heroicum
Corpus, ANIMÆque dic: Ovans congaudeas
Christo redemptori tuo. Tunc perface
Iter. Hoc volebam nescius ne esses. Vale.

SOi-

SONETO.

Marmol parece en catre, tumba, ò pyra,
 Y à tanto ahogo, como el mal repite,
 La congoxa vn suspiro no permite,
 Por donde se conozca si respira.

Contra la Magestad el mal conspira,
 Que apenas el sufrir remedio admite:
 Sintiendo solo, que el morir la quite
 Meritos para el premio, que suspira.

Contrariedad su triste ausencia encierra
 De gloria à vn tiempo mismo, y desconfuelo,
 Dando à el Olympo paz, à el Orbe guerra:

Pues no imagina nuestro amante zelo,
 Que aya perdida igual para la tierra,
 Ni víctima mas grata para el Cielo.

Carmen Phaleucium.

Hic ingens cubat illa GABRIELA;
 Cœlesti Davidis domo suborta;
 Olim progenies Ducis Sabaudi,
 Regis nunc Siculi; insuperque nostrum
 Regina & placida, & pia, & benigna;
 Coniux optima Maximi Philippi,
 Cuique enixa quater, superstites tres
 Eduxit genitos; Iberiæ omnis
 Plausus, deliciæ, salus, levamen:
 Pubens nacta brevi Deum videre
 Hic ingens cubat illa GABRIELA.

SONETO.

Muere LVISA GABRIELA, ò triste suerte!

Quando ocupa el zenith de su hermosura,
Trocando su brillar en niebla obscura
El golpe inevitable de la muerte.

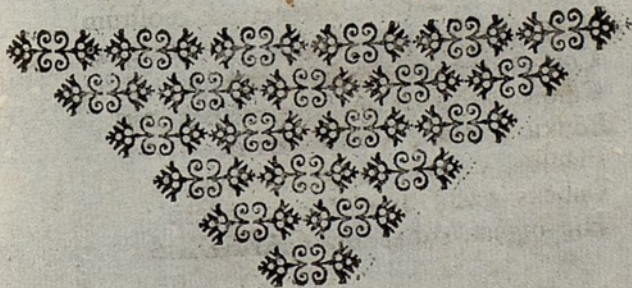
O caso lamentable! O pena fuerte!
O nunca bien llorada desventura!
El auge de el vivir en sepultura,
El de el luzir en noche se convierte.

Lamentese ya España sin consuelo,
No admita otro descanso, que llorarte,
Aspire mal herido nuestro anhelo

A eternas esperanças de gozarte:
Que si de vista te nos quitò el Cielo,
De los deseos no podrá apartarte.

EPIGRAMMA.

Fortunæ appendi domui Regina triumphos,
Cum Mars per terras, per mare signa daret.
Promere tranquillum sonitum vix cœperat Eurus,
Occubui : Virtus otia non patitur.

SONETO.

Madre IVISA GABRIELA. ó misa fuerel

quando ocupa el xepin de la hermosa
quando en el dia en el
baja en el dia en el
Ó esto lamentable. O para fuerel

Doña María de la Cruz

una bien horada del
de el vivir en
en el liaz en
lamentable ya
o amara otro
A otras esperanzas
que si de esta se nos
los dolos no

EPICRAMMA.

omni appendi domus Regis triumphos
Cui Mars per terras, per mare signa daret
comens tranquillam regnum vi cepetat luno
Occidit; Virus d' d' d'

Doña María de la Cruz

